Vitaliy Mikhaylovich Kocherov a Anna Vitalyevna Sergeyeva proti Rusku, rozhodnutí ze dne 29. 3. 2016 – Omezení rodičovské odpovědnosti z důvodu mentálního postižení rodiče

Stěžovatel: Vitaliy Mikhaylovich Kocherov a Anna Vitalyevna Sergeyeva

Žalovaný stát: Rusko

Číslo stížnosti: 16899/13

Datum: 29.03.2016

Článek Úmluvy: čl. 14
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: mentální postižení, péče o dítě, rodičovská odpovědnost, rodinný život, svéprávnost

Český právní řád: čl. 32 Listiny základních práv a svobod;
čl. 7 a 10 Listiny základních práv a svobod
§ 865–909 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
§ 973 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 1

Omezení rodičovské odpovědnosti z důvodu mentálního postižení rodiče

Autorský komentář:

Předkládané rozhodnutí zdůrazňuje přirozené východisko judikatury ESLP, že z hlediska práva na soukromý a rodinný život není činěn rozdíl mezi jeho nositeli s ohledem na jejich zdravotní postižení. Ústředním principem, odůvodňujícím zásah soudu, sice zůstává nejlepší zájem dítěte (čl. 3 Úmluvy o právech dítěte), nicméně je třeba uvážit, že podle čl. 23 odst. 4 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 10/2010 Sb. m. s.) dítě nesmí být za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu jeho zdravotního postižení nebo zdravotního postižení jednoho či obou rodičů. Zpřetrhání vazeb mezi rodiči a dítětem, resp. zabránění jejich vytvoření bez legitimního důvodu, vede neodmyslitelně k porušení čl. 8 Úmluvy. I když judikatura ESLP v oblasti práva na soukromý a rodinný život přiznává národním státům určitou míru uvážení, vyvstává zejména v případech, o jaký jde v předkládané věci, zásadní požadavek přesvědčivě a podrobně vysvětlit důvody, pro které by mělo k omezení práva na soukromý a rodinný život dojít (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2371/2011 ze dne 27.9.2011). Rovněž právní úprava občanského zákoníku účinná od 1.1.2014 vychází ze zásady, že omezení svéprávnosti v

oblasti výkonu rodičovské odpovědnosti automaticky neznamená zpřetrhání vazeb mezi takto omezeným rodičem a dítětem, stanoví-li, že výkon rodičovské odpovědnosti rodiče, jehož svéprávnost byla v této oblasti omezena, je po dobu omezení jeho svéprávnosti pozastaven, ledaže soud rozhodne, že se rodiči vzhledem k jeho osobě zachovává výkon povinnosti a práva péče o dítě a osobního styku s dítětem (ustanovení § 868 odst. 2 občanského zákoníku).

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelé jsou narozeni v letech 1966 a 2007 a žijí v Petrohradě. První stěžovatel je otcem druhé stěžovatelky.

První stěžovatel žil v letech 1983 až 2012 v Neuropsychologickém pečovatelském domě v Petrohradě (dále jen „pečovatelský dům"). Tam potkal paní N. S., která je zbavena svéprávnosti, se kterou se v roce 2007 oženil. V témže roce se jim narodila dcera, druhá stěžovatelka, která byla ihned po narození umístěna do ústavní péče.

V listopadu 2011 informoval první stěžovatel dětský domov, kam byla druhá stěžovatelka umístěna, o svém záměru převzít ji do své péče ihned po jeho propuštění z pečovatelského domu. Dětský domov se následně obrátil na Okresní soud Fruzenskiy v Petrohradě (dále též „okresní soud") s návrhem na omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele. Podle názoru zaměstnanců dětského domova nebylo pro dítě vhodné, aby bylo umístěno u rodičů, kteří se o něj dosud nikdy samostatně nestarali, a její matka byla navíc zbavena svéprávnosti, a proto představuje nebezpečí pro dívčino zdraví i život.

Dne 20.3.2012 okresní soud posoudil návrh dětského domova a shledal, že první stěžovatel i paní N. S. druhou stěžovatelku pravidelně navštěvovali a pokoušeli se s ní komunikovat. Soud dále shledal, že první stěžovatel si obstaral byt, kde zařídil dětský pokoj, zajistil pro dítě zdravotní pojištění a zaregistroval ji ve svém bydlišti k trvalému pobytu. Soud uvedl, že bude-li návrh na omezení rodičovské odpovědnosti zamítnut, bude prvnímu stěžovateli svěřena druhá stěžovatelka svěřena do péče. To však okresní soud nepovažoval za vhodné, protože vzal za prokázané, že dívka se cítila úzkostně v přítomnosti rodičů a měla problémy s nimi komunikovat. Dále též shledal, že první stěžovatel žil po celý svůj život v pečovatelském domě a nemá tak potřebné dovednosti ani zkušenosti potřebné pro péči o dítě. Soud dále uvedl, že do bytu stěžovatele má neomezený přístup také matka druhé stěžovatelky, která byla zbavena svéprávnosti, a představuje proto pro dítě nebezpečí. Soud také poznamenal, že první stěžovatel trpí mentálním postižením a že neexistují důkazy o tom, že jeho soužití s druhou stěžovatelkou by pro ni bylo bezpečné. V neposlední řadě uvedl též, že má pochybnosti o tom, zda má první stěžovatel dostatek prostředků, aby byl schopen druhou stěžovatelku uživit. Ze všech těchto důvodů omezil rodičovskou odpovědnost prvního stěžovatele k druhé stěžovatelce.

Rozsudek okresního soudu byl potvrzen rozsudkem Městského soudu v Petrohradě ze dne 17.7.2012, v němž odvolací soud zopakoval a potvrdil závěry okresního soudu.

Dne 31.1.2013 soudce Městského soudu v Petrohradě vrátil bez projednání prvnímu stěžovateli jeho kasační stížnost, neboť nedoložil kopii rozsudku okresního soudu s doložkou právní moci. První stěžovatel dále v řízení nepokračoval.

Rozsudkem Okresního soudu Zelenogorskiy v Petrohradě ze dne 20.9.2012 byla paní N. S. na základě psychiatrického posudku navrácena svéprávnost.

Dne 8.4.2013 bylo rozsudkem okresního soudu zrušeno omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele k druhé stěžovatelce. Soud shledal, že mezi prvním stěžovatelem a jeho dcerou se

vytvořil blízký vztah a dívka se cítila dobře v jeho přítomnosti. První stěžovatel žil od února 2012 samostatně v bytě, kde byly vhodné podmínky pro dítě, a byl zaměstnán s pozitivním hodnocením. Soud dále shledal, že finanční situace stěžovatele se zlepšila, a také lékařská zpráva potvrzovala, že první stěžovatel je schopen se postarat o dítě. Z tohoto důvodu soud neshledal, že by bylo nadále na místě, aby byla rodičovská odpovědnost prvního stěžovatele omezena. Od 20.5.2013 žije druhá stěžovatelka s prvním stěžovatelem.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

…

1. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY
2. Stěžovatelé namítají, že omezením rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele ke druhé stěžovatelce znemožnilo jejich rodinné soužití, a došlo tak k porušení jejich práva na respektování rodinného života. …
3. Posouzení Soudem
4. Soud v první řadě konstatuje, že existence vazeb představujících „rodinný život" ve smyslu čl. 8 § 1 Úmluvy mezi stěžovateli nebyl nikdy zpochybněn ani domácími soudy ani vládou. Taktéž připomíná, že možnost rodiče a dítěte těšit se ze vzájemné společnosti představuje základní prvek rodinného života a národní opatření tomu bránící představují zásah do práva chráněného čl. 8 Úmluvy (viz mimo jiné Johansen proti Norsku, ze dne 7.8.1996, č. 17383/90, § 52). Každý takový zásah pak představuje porušení tohoto článku, ledaže je v souladu s právem, sleduje legitimní cíl ve smyslu čl. 8 § 2 a je nezbytný v demokratické společnosti.
5. V projednávané věci se strany shodují na tom, že omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele k druhé stěžovatelce představuje zásah do jejich práva na respektování rodinného života. Soud je téhož názoru.
6. V souladu se zákonem
7. Soud shledal, že předmětná opatření byla založena na čl. 73 ruského zákona o rodině, a tudíž v souladu se zákonem. Pokud stěžovatelé rozporovali zákonnost zásahu s tím, že domácí soudy nedostatečně zdůvodnily, z jakého důvodu měl první stěžovatel představovat pro druhou stěžovatelku nebezpečí, když právě to je zákonnou podmínkou omezení rodičovské odpovědnosti, Soud dospěl k závěru, že takové argumenty se vztahují k přiměřenosti předmětného omezení. Vypořádá se s nimi proto v příslušné části odůvodnění.
8. Legitimní cíl
9. Soud shledal, že zásah měl za cíl zajistit ochranu zdraví a morálky a práv a svobod dítěte – druhé stěžovatelky – a sledoval proto legitimní cíl ve smyslu čl. 8 § 2. Zbývá tedy posoudit, zda může být předmětné omezení považováno za nezbytné v demokratické společnosti.
10. Nezbytný v demokratické společnosti

(a) Obecné principy

92. Soud musí posoudit, zda ve světle všech okolností případu jsou důvody ospravedlňující vytýkané opatření relevantní a dostačující pro potřeby čl. 8 § 2 Úmluvy. Musí také přihlédnout k povinnosti státu umožnit, aby vztahy mezi dětmi a jejich rodiči byly zachovány (viz Kutzner, citováno výše).
93. Bezpochyby zásadní význam má v takovýchto případech posouzení nejlepšího zájmu dítěte. Nadto je třeba mít na paměti, že národní orgány mají výhodu přímého kontaktu se všemi zainteresovanými osobami. Z toho plyne, že úlohou Soudu není nahrazovat domácí orgány ve výkonu jejich pravomocí ve vztahu k otázkám péče a styku s dítětem, ale spíše ve světle Úmluvy přezkoumat rozhodnutí přijatá těmito orgány při výkonu jejich diskreční pravomoci (viz Hokkanen proti Finsku, ze dne 23.9.1994, č. 19823/92, § 55 a Kutzner, citováno výše, § 66).

94. Prostor pro uvážení příslušných národních orgánů se bude lišit podle povahy případu a důležitosti zájmů, které jsou ve hře. Soud tedy uznává, že orgány mají prostor pro uvážení, pokud rozhodují o otázkách péče o dítě. Nicméně přísnější kontrola je na místě tam, kde se jedná o další omezení, jako omezení práva rodičů na kontakt s dítětem nařízená orgány a pokud jde o právní záruky sloužící k zajištění efektivní ochrany práv rodičů a dětí na respektování jejich rodinného života. Taková další omezení představují nebezpečí, že rodinné vztahy mezi dítětem a jedním nebo oběma rodiči budou ohroženy (viz Sahin proti Německu [VS], ze dne 8.7.2003, č. 30943/96, § 65; Elsholz proti Německu [VS], ze dne 13.7.2000, č. 25735/94, § 49; a Kutzner, citováno výše, § 67).
95. Článek 8 vyžaduje, aby národní orgány našly spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů, přičemž zásadní význam musí být přiznán nejlepšímu zájmu dítěte, který, s ohledem na jeho povahu a závažnost, může převážit nad zájmy rodičů. Především nemůže být oprávněn vyžadovat přijetí takových opatření, která by poškodila zdraví a vývoj dítěte (viz Elsholz, citováno výše, § 50; T. P. a K. M. proti Spojenému království [VS], ze dne 10.5.2001, č. 28945/95, § 71; Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku, ze dne 25.1.2000, č. 31679/96, § 94; a Nuutinen proti Finsku, 27.6.2000, č. 32842/96, § 128).

(b) Aplikace těchto principů

96. V projednávané věci Soud shledal, že s ohledem na svou diagnózu žil první stěžovatel od roku 1983 do roku 2012, tedy po dobu 19 let, v pečovatelském domě. Během tohoto období se v roce 2007 jemu a paní N. S., obyvatelce téhož pečovatelského domu, narodila dcera, druhá stěžovatelka, která byla umístěna do ústavu týden po svém narození, a tam žila se souhlasem prvního stěžovatele po dobu několika let (viz odstavec 7–11). Je tedy zřejmé, že omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele domácími soudy v roce 2012 nemělo za následek oddělení stěžovatelů, neboť do té doby nikdy nežili společně jako rodina.
97. Nadto omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele k druhé stěžovatelce nemělo žádné důsledky ani pro práva prvního stěžovatele na styk s dítěte; je zřejmé, že před i po omezení rodičovské odpovědnosti měl první stěžovatel neomezený přístup k druhé stěžovatelce v dětském domově (viz odstavec 11 a 48). Kromě toho, jak bylo zdůrazněno národními soudy, vytýkané omezení mělo dočasnou povahu a mohlo být kdykoliv zrušeno. Omezení nakonec zůstalo v platnosti jen něco přes jeden rok, od 20.3.2012, kdy bylo nařízeno Okresním soudem Fruzenskiy, do 8.4.2013, kdy bylo tímtéž soudem zrušeno (viz odstavec 53).
98. Zároveň první stěžovatel jasně deklaroval, že má v úmyslu vzít druhou stěžovatelku do své péče, jen co bude propuštěn z pečovatelského domu, tedy v únoru 2012 (viz odstavec 11 a 16), a omezením jeho rodičovské odpovědnosti zamezily orgány jejich okamžitému sloučení. Soud připomíná, že tam, kde byl založen rodinný vztah s dítětem, musí stát jednat takovým způsobem, aby tomuto vztahu umožnil se rozvíjet (viz Keegan proti Irsku, 26.5.1994, č. 16969/90, § 50; a Kroon a ostatní proti Nizozemí, 27.10.1994, č. 18535/91, § 32). Článek 8 Úmluvy tedy stanoví povinnost států snažit se o sjednocení biologického rodiče s jeho dítětem (viz K. a T. proti Finsku [VS], 12.7.2001, č. 25702/94, § 178; Johansen, citováno výše, § 78 a Olsson proti Švédsku (č. 1), 24.3.1988, č. 10465/83, § 81) a jakákoliv opatření, jimž se nařizuje dočasná ústavní péče, musí být v souladu s tímto cílem (viz E. P. proti Itálii, 16.11.1999, č. 31127/96, § 64; a Jovanovic proti Švédsku, 22.10.2015, č. 10592/12, § 77). Nadto jak bylo vyzdvihováno třetími stranami v odstavci 85, stejné principy jsou zakotveny také v relevantních mezinárodních dokumentech (viz odstavec 57 a 58).
99. Soud uvádí, že ve svých rozhodnutích ze dne 20. 3. a 17.7.2012 národní soudy shledaly, že v rozhodné době nebyl první stěžovatel v pozici, kdy by byl schopen se o druhou stěžovatelku postarat a že proto musela zůstat v ústavní péči. Tato rozhodnutí byla založena na celé řadě okolností. Především národní soudy poznamenaly, že druhá stěžovatelka v přítomnosti svých rodičů projevovala známky úzkosti a měla problém s nimi komunikovat. Soud proto uzavřel, že

by bylo pro dítě stresující, kdyby bylo umístěno do péče svých rodičů, se kterými nikdy nežilo a na které zatím nemělo možnost si zvyknout (viz odstavec 30). Dále také poukázaly na skutečnost, že v rozhodné době uplynul pouze měsíc od propuštění prvního stěžovatele ze zařízení, kde žil po celý svůj život, v důsledku čehož, podle názoru okresního soudu, neměl žádné dovednosti ani zkušenosti s výchovou a péčí o dítě (viz odstavec 31). Národní soudy dále zohlednily psychiatrickou diagnózu prvního stěžovatele, skutečnost, že matka druhé stěžovatelky, paní N. S., byla nesvéprávná a mohla navštěvovat byt prvního stěžovatele a že finanční prostředky prvního stěžovatele nebyly dostatečné pro uživení druhé stěžovatelky (viz odstavec 32–34).

100. Soud akceptuje, že tyto okolnosti byly relevantní pro hledání spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy v projednávané věci. Na druhé straně má však pochybnosti, zda byly založeny na dostatečných důkazech (viz Saviny, citováno výše, § 56). Níže bude zkoumat každý z důvodů vznesený národními soudy.

(i) Komunikační obtížení mezi stěžovateli

101. Pokud jde tedy o závěry domácích soudů o existenci komunikačních problémů mezi stěžovateli, opřely se o zprávy zaměstnanců dětského domova a výpovědi jejich zástupců učiněné při jednání před okresním soudem (viz odstavec 18 a 26). Soud nicméně shledal, že soud prvního stupně ve svém rozsudku neuvedl, kdy byly tyto zprávy vydány a neoznačil ani časové období, které popisovaly. V odvolání zástupce stěžovatele napadl tyto zprávy právě proto, že měly být již neaktuální a tudíž nerelevantní pro posouzení současného vztahu mezi stěžovateli (viz odstavec 37), nicméně odvolací soud se s touto námitkou nijak nevypořádal.
102. Nadto, jak uvedli stěžovatelé, v řízení před okresním soudem zástupci dětského domova uvedli, že v současnosti již strach druhé stěžovatelky z rodičů pominul a že se přestala bát soužití se svou rodinou (viz odstavec 26). Zdá se, že tato výpověď zůstala bez povšimnutí a ani soud prvního stupně ani soud odvolací ji ve svých rozhodnutí nijak nevzali v potaz, a to i přesto, že první stěžovatel na tuto skutečnost výslovně poukazoval ve svém odvolání (viz odstavec 37). Pokud tedy jde o argument vlády, že interpretace výpovědi stěžovatele byla nepřesná (viz odstavec 79), Soud mu nemůže přisvědčit, neboť bylo na národních soudech, aby případné rozpory vyřešily v průběhu řízení a vypořádaly se s nimi, což neudělaly.
103. Dále též shledal, že první stěžovatel dodal množství osvědčení potvrzujících, že pravidelně navštěvoval druhou stěžovatelku v dětském domově od roku 2009 do roku 2012 a komunikoval s ní (viz odstavec 20 až 22 a 24). Nicméně ze soudních rozhodnutí ze dne 20. 3. a 17.7.2012 nikterak nevyplývá, že by tyto důkazy byly domácími soudy hodnoceny, což činí jejich závěry o tom, že druhá stěžovatelka neměla dosud šanci zvyknout si na prvního stěžovatele, diskutabilními. V této souvislosti Soud poznamenává, že za situace, kdy měly domácí soudy k dispozici celou řadu zjevně protichůdných důkazů, mohly nařídit provedení komplexního psychologického znaleckého posudku druhé stěžovatelky s cílem zjistit její psychologický a emoční stav a vztah k prvnímu stěžovateli, nicméně toto neučinily.
104. Ve světle výše uvedeného není Soud přesvědčen, že by domácí soudy přesvědčivě zdůvodnily, proč by bylo svěření druhé stěžovatelky do péče prvního stěžovatele natolik stresující, že bylo nezbytné, aby zůstala v ústavní péči po dobu celého dalšího jednoho roku. Podle názoru Soudu soudy zvolily formalistický přístup, kdy pouze převzaly postoj zástupců dětského domova, podpořený opatrovníkem a státním zástupcem (viz odstavec 26 až 27), a tiše ignorovaly veškeré důkazy, které předložil první stěžovatel, které by svědčily o opaku.

(ii) Nedostatky v dovednostech prvního stěžovatele nezbytných k výchově dítěte

105. Okresní soud dále shledal, že s ohledem na svou diagnózu první stěžovatel strávil celý rok ve speciální instituci, a to s tím důsledkem, že nemá žádnou zkušenost s výchovou a péčí o dítě. Dodal také, že první stěžovatel byl z této instituce propuštěn teprve v únoru 2012 a za těchto

okolností byl jeho záměr vychovávat svou dceru předčasný.

106. Soud v první řadě souhlasí, že absence dovedností a zkušeností s výchovou dítěte, ať už je její důvod jakýkoliv, může být jen stěží považována za legitimní důvod pro omezení rodičovské odpovědnosti nebo ponechání dítěte v ústavní péči. Nadto pokud jde o argument vlády, že domácí soudy založily své rozhodnutí na skutečnosti, že z důvodu nedávného propuštění ze speciální instituce, kde první stěžovatel strávil 29 let, nepřivykl první stěžovatel dosud samostatnému životu, a proto by okamžité svěření druhé stěžovatelky do jeho péče bylo pro ni nebezpečné, Soud shledal, že taková argumentace nevyplývá z rozhodnutí domácích soudů, jejichž zjištění se omezila toliko na to, co bylo uvedeno v předchozím odstavci.
107. I za předpokladu, že by Soud akceptoval vládní výklad rozhodnutí domácích soudů, Soud shledal, že první stěžovatel předložil množství dokumentů, včetně psychiatrické zprávy ze dne 10.10.2011 a osvědčení z pečovatelského domu. Tyto dokumenty, stejně jako zástupce pečovatelského domu a pan O. v řízení před okresním soudem, potvrzovaly, že během let strávených v domově první stěžovatel bydlel v samostatném pokoji, který udržoval v pořádku. Vařil si pro sebe, udržoval domácnost a obecně byl poměrně samostatný a plně schopen se o sebe postarat (viz odstavec 22, 24 a 28). Nadto nebyl povinen se v pečovatelském domě zdržovat nepřetržitě a mohl opouštět jeho prostory. Dokonce v domě na částečný úvazek pracoval a měl velmi kladná hodnocení. Na částečný úvazek pracoval také mimo domov ve městě. Důkazy předložené prvním stěžovatelem domácím soudům také prokazovaly, že mu byl přidělen byt, kde zajistil veškeré nezbytné opravy, zaregistroval zde k pobytu druhou stěžovatelku, zajistil jí také povinné zdravotní pojištění a shromáždil veškeré dokumenty potřebné pro zařazení druhé stěžovatelky na čekací listinu ve školce (viz odstavec 24).
108. Věrohodnost žádného z uvedených důkazů nebo výpovědi pana O. nebyla před domácími soudy nikdy zpochybněna. Přesto se nezdá, že by soudy provedly jakýkoliv skutečný pokus o zjištění emoční a mentální vyspělosti stěžovatele a jeho schopnosti postarat se o svou dceru ve světle těchto předložených důkazů a s ohledem na veškeré okolnosti, které v nich byly popsány. Jak bylo uvedeno výše, národní soudy omezily své závěry na pouhý poukaz na dlouhodobý pobyt prvního stěžovatele ve specializované instituci. Podle názoru Soudu tento fakt sám o sobě nemůže být dostatečným podkladem pro ospravedlnění rozhodnutí domácích soudů omezit jeho rodičovskou odpovědnost k druhé stěžovatelce a prodloužit její pobyt v ústavní péči.

(iii) Mentální postižení prvního stěžovatele

109. Soud se dále zabýval závěrem domácích soudů, že neexistují spolehlivé důkazy o tom, že by soužití dívky s prvním stěžovatelem bylo bezpečné s ohledem na jeho diagnózu.
110. Soud v této souvislosti shledal, že první stěžovatel předložil domácím soudům zprávu o výsledcích psychiatrického vyšetření komisí znalců ze dne 10.10.2011, v níž byl detailně popsán jeho psychiatrický stav, jeho schopnost postarat se o sebe a vychovávat dítě a tak dále (viz odstavec 22). Zpráva jednoznačně potvrzovala, že zdravotní stav prvního stěžovatele mu umožňuje plně vykonávat rodičovskou odpovědnost. Pravost nebo věrohodnost této zprávy nebo závěrů znalců v ní uvedených nebyla nikdy zpochybněna protistranou ani soudy. Soudy dokonce o tomto důkazu zcela mlčí a neuvádí, zda jej považují za důvěryhodný, či nikoliv. Protistrana nepředložila žádné důkazy vyvracející závěry zprávy nebo prokazující, že diagnóza prvního stěžovatele by vystavovala druhou stěžovatelku nějakému nebezpečí, byla-li by svěřena do jeho péče.
111. Za těchto okolností Soud neshledává žádné důvody pro výše uvedené závěry domácích soudů a především neví, jaké další důkazy by měl první stěžovatel podle názoru domácích soudů ještě předložit, aby prokázal, že jeho mentální stav nepředstavuje pro druhou stěžovatelku žádné nebezpečí.
112. Soud proto dospěl k závěru, že odkaz domácích soudů na diagnózu prvního stěžovatele není dostatečných důvodem, který by mohl ospravedlnit omezení jeho rodičovské odpovědnosti.

(iv) Nesvéprávnost paní N. S.

118. Domácí soudy se dále odvolávaly také na skutečnost, že matka druhé stěžovatelky byla zbavena svéprávnosti z důvodu své mentální nemoci, a na skutečnost, že by měla neomezený přístup k druhé stěžovatelce, pokud by byla v péči prvního stěžovatele, což by podle jejich názoru představovalo ohrožení druhé stěžovatelky.
119. Soud shledal, tak jak bylo stanoveno domácími soudy, že paní M. S. měla plný přístup k bytu prvního stěžovatele, a tedy by měla i neomezený přístup k druhé stěžovatelce, pokud by tam žila. Soud souhlasí s tím, že za takových okolností je otázka, zda představovala paní N. S. pro druhou stěžovatelky nebezpečí, relevantní pro nalezení rovnováhy mezi zájmy druhé stěžovatelky a zájmy jejího otce.
120. Soud nicméně poznamenává, že národní soud založily své obavy o bezpečí druhé stěžovatelky toliko pouze na skutečnosti, že paní N. S. nemá svéprávnost. Soud není přesvědčen, že každá osoba, která není svéprávná, musí nezbytně představovat nebezpečí pro ostatní. Podle jeho názoru měly domácí soudy přesvědčivěji zdůvodnit, proč je nebo by mohlo být chování paní M. S. pro druhou stěžovatelku nebezpečné v takovém rozsahu, že to znemožňuje její umístění do péče jejího otce. Nicméně soudy se neopřely o žádné lékařské zprávy nebo jiné psané či ústní důkazy, aby prokázaly, že paní N. S. takové nebezpečí představuje.
121. Soud uvádí, že vláda argumentuje tím, že skutečnost, že paní N. S. může představovat nebezpečí pro druhou stěžovatelku z důvodu její nesvéprávnosti, byl podpořen lékařskou zprávou sepsanou v roce 2008 v řízení o zbavení paní N. S. svéprávnosti, v níž se uvádí, že v jejím chování byly známky agresivních, konfliktních a emočně neadekvátních tendencí (viz odstavec 12 a 81). I za předpokladu, že by Soud akceptoval, že lékařská zpráva zpracovaná čtyř roky před zahájením řízení může být považována za dostatečný podklad pro závěry domácích soudů ohledně nebezpečí, které paní N. S. představuje pro druhou stěžovatelku, poznamenává, že domácí soudy své závěry touto zprávu nikdy v průběhu řízení nepodložily. Soud proto shledává tento vládní argument neopodstatněným.
122. Za těchto okolností není Soud přesvědčen, že by odkaz domácích soudů na právní stav paní N. S. byl dostatečným důvodem pro omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele.

(v) Finanční situace prvního stěžovatele

118. V neposlední řadě domácí soudy posoudily finanční prostředky prvního stěžovatele jako nedostatečné pro zajištění adekvátního životního standardu druhé stěžovatelky (viz odstavec 34).
119. Soud na tomto místě nebude spekulovat o tom, zda byl měsíční příjem prvního stěžovatele vyšší než životní minimum, a tudíž dostatečný pro udržení adekvátního životního standardu druhé stěžovatelky. Shledal, že za každých okolností nemohou být finanční problémy prvního stěžovatele samy o sobě dostatečným důvodem pro zamítnutí svěření druhé stěžovatelky do jeho péče v případě, že neexistují žádné další relevantní důvody.

(vi) Závěr

120. S ohledem na výše uvedené Soud považuje důvody domácích soudů pro omezení rodičovské odpovědnosti prvního stěžovatele k druhé stěžovatelce z důvodu zamezení svěření dítěte do jeho péče za nedostatečné pro ospravedlnění takového zásahu. Bez ohledu na prostor pro uvážení domácích soudů, v daném případě nebyl zásah přiměřený sledovanému cíli.
121. Proto došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

III. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 8 ÚMLUVY

122. První stěžovatel namítá, že omezení jeho rodičovské odpovědnosti bylo diskriminační, neboť

bylo nařízeno z důvodu jeho mentálního postižení a bylo motivováno výhradně předsudky orgánů vůči osobám s mentálním postižením. První stěžovatel tvrdí, že pokud by se v podobné situaci ocitl biologický otec, který by neměl mentální postižení, a domáhal se výkonu svých rodičovských práv ke svému dítěti, argumenty předložené domácími soudy by byly nerelevantní. První stěžovatel se opírá o čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy. …

123. Vláda trvala na tom, že první stěžovatel nebyl diskriminován, neboť rozhodnutí o dočasném omezení jeho rodičovské odpovědnosti nebylo založeno pouze na jeho zdravotním stavu; domácí soudy vzaly v potaz celou řadu faktorů, které pečlivě hodnotily a přijaly rozhodnutí, které bylo v nejlepším zájmu druhé stěžovatelky.

124. Soud připomíná, že tam, kde je namítáno porušení substantivního článku Úmluvy samostatně a ve spojení s čl. 14 a porušení již bylo shledáno ve vztahu k substantivnímu článku samostatně, není obvykle nezbytné, aby Soud přezkoumával věc také z pohledu čl. 14, ledaže došlo k zřejmé nerovnosti v přístupu k výkonu tohoto práva, která je zásadním aspektem případu (viz Dungeon proti Spojenému království, ze dne 22.10.1981, § 67). V projednávané věci Soud shledal, že první stěžovatel v podstatě namítá, že omezení jeho rodičovské odpovědnosti k druhé stěžovatelce bylo nařízeno z důvodu jeho mentálního postižení. Poukazuje na skutečnost, že v odstavcích 101–119 podrobně rozebral veškeré důvody, pro které byla jeho rodičovská odpovědnost omezena, a to včetně jeho mentálního stavu. Shledal, že tyto důvody nebyly dostatečné pro takové omezení, a proto shledal, že zásah do práva stěžovatelů na respektování rodinného života byl nepřiměřený a tudíž byl porušením čl. 8 Úmluvy. Vzhledem k provedenému rozboru ve vztahu k tomuto článku a vzhledem k tomu, že bylo shledáno jeho porušení, je Soud toho názoru, že není nezbytné, zda byla rozhodnutí domácích soudů diskriminační a v rozporu s čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy (viz stejné závěry Schneider proti Německu, ze dne 15. 9. 2911, č. 17080/07, § 108 nebo A. K.; a L. proti Chorvatsku, ze dne 8.1.2013, č. 37956/11, § 94).

…

Z těchto důvodů Soud

1. Jednomyslně prohlašuje stížnost za přijatelnou;
2. Jednomyslně rozhoduje, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy;
3. Rozhoduje šesti hlasy ku jednomu, že není nezbytné zkoumat zvlášť stížnost podle čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy;

(…)

(Zpracovali JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D. a Mgr. Martina Grochová)